

komen, doch om zich door toetsing en vergelijking van eigen kracht bewust te worden.

Toen Wouda in 1914 naar Holland terug moest keeren, had hij zich reeds losgemaakt van de invloeden die tot nu toe zijn werk hadden beheerscht. Hij wist zijn eigen weg en heeft dien tot nu toe met stugge onverzettelijkheid gevolgd. Gaandeweg heeft hij zich van bijkomstigheden weten te zuiveren, abstracter en strenger aangestuurd op het klare interieur, waarin de ruimte, de vormen en kleuren in een schoon geheel zich samenvoegen. Maar al kan iemand zich geheel van den invloed van ideeën en vormen bevrijden, het is daarom nog niet buitengesloten dat iets van den geest blijft doorwerken. Het representatieve element dat zelfs bij het mindere werk van Berlage doorschemert, vinden wij in de interieurs van Wouda, wij vinden ook iets van de teederheid en verfijning van Pfeiffer. Er is geen dualisme in Wouda's werk, we kunnen niets aanwijzen dat op een directe inwerking wijst, maar toch zijn er betrekkingen, hooren wij fijne klanken natrillen als vage herinneringen.

In Wouda's kunstenaarsloopbaan zijn geen plotselinge vernieuwingen; machtige stroomingen als van de Amsterdamsche school of van de zoogenaamde nieuwe zakelijkheid, laten hem totaal onberoerd. Hetgeen door zijn persoonlijkheid is afgeperkt, wil hij volmaakter, gaver, als een beeld van volmaakt uitgewogen spanningen. Technische verfijningen, hij past ze wel toe, maar zonder nadruk en zonder opzichtigheid. Het is alsof hij voelt dat het technische raffinement naar het zeer tijdelijke wijst, naar het toegeven aan plotseling opkomende wenschen, waardoor de rust van het interieur wordt verstoord. Zijn idealisme stuurt naar verheffing boven de dagelijksche dingen van het leven. Voor hem is het interieur meer dan een technisch gebruiksapparaat, het is vóór alles de leefruimte waar de gedachten ontdaan moeten worden van opgeschroefdheden en infectie, waar door klaarheid en bepaaldheid om ons heen een gevoel van beveiliging en rust ontstaat. Hierom zet hij de detaillering niet voort tot op zichzelf staande, de belangstelling opeischende onderdeelen. Zijn meubels zijn dan ook geen unieke staaltjes van interieurkunst, doch samenstellende onderdeelen van de ruimtelijke expressie. Zij passen bij een bepaald interieur, zij hebben de schaalverwantheid. Het is dan ook verkeerd zoo'n meubel uit zijn omgeving te halen.

Wij kunnen de lijn van Wouda's werk verder trekken: zijn landhuizen. Het zijn interieurs die men van de buitenzijde beziet, naar buiten gekeerde interieurs. Hetzelfde kubische uitdrukkingsvermogen dat aan de interieurs het karakter van zelfbewustheid geeft, wordt nog sterker en meer samengetrokken in de exterieurs geprojecteerd. Wouda werkt gaarne met krachtige kubische massavormen, met accenten en schaduwwer-